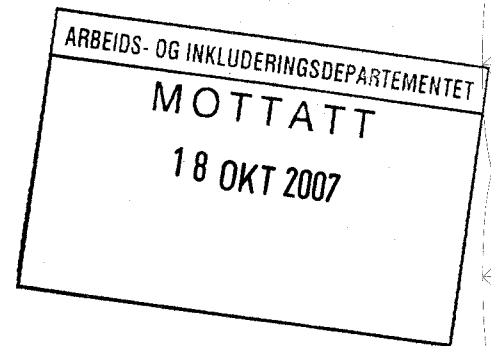

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo

Også sendt pr. e-post til postmottak@aid.dep.no

Deres ref: 200604664 Vår ref: #58167v1/th-th
-/KEH

Saksbehandler: Trude Hafslund
th@jus.no T +47 22 03 50 61

15.10.2007

Høringsuttalelse - tiltak mot trygdemisbruk mv.

Vi viser til departementets høringsbrev av 12. juli 2007 vedrørende ovennevnte høring.

Det er en prioritert oppgave for Advokatforeningen å drive rettspolitisk arbeid gjennom høringsuttalelser. Advokatforeningen har derfor en rekke lovutvalg inndelt etter fagområder. I våre lovutvalg sitter advokater med særskilte kunnskaper innenfor det aktuelle fagfelt og hvert lovutvalg består av advokater med ulike erfaringsbakgrunn og kompetanse innenfor fagområdet. Arbeidet i lovutvalgene er frivillig og ulønnet.

Advokatforeningen ser det som sin oppgave å være en uavhengig høringsinstans med fokus på rettssikkerhet og på kvaliteten av den foreslåtte lovgivningen.

I saker som angår advokaters rammevilkår vil imidlertid regelendringen også bli vurdert opp mot advokatbransjens interesser. Det vil i disse tilfellene bli opplyst at vi uttaler oss som en berørt bransjeorganisasjon og ikke som et uavhengig ekspertorgan. Årsaken til at vi sonderer mellom disse rollene er at vi ønsker å opprettholde og videreutvikle den troverdighet Advokatforeningen har som et uavhengig og upolitisk ekspertorgan i lovgivningsprosessen.

I den foreliggende sak uttaler Advokatforeningen seg som ekspertorgan. Saken er forelagt lovutvalget for velferdsrett. Lovutvalget består av Kristel Heyerdahl (leder), Rita Helene Krøgenes Aase, Hanna Fossen, Helge Hjort, Knut Lindboe og Kari Paulsrud.

Advokatforeningen avgir følgende høringsuttalelse:

INNLEDNING

Feilutbetalingssaker koster mye arbeid og effektivisering har høy prioritet. Arbeid med å hindre og avdekke trygdemisbruk er prioritert oppgave for Arbeids- og velferdsetaten. I 2006 ble 1609 personer anmeldt for trygdemisbruk av minst kr. 188 mill.

TILBAKEKREVIING ETTER FEILUTBETALING

Etter dagens praksis tar en hensyn til merskatt som følge av feilutbetaling når en fastsetter tilbakebetalingskravet. Idet departementet peker på at ordningen fører til ekstraarbeid og at saken tar lengre tid, foreslås å oppheve ordningen med fradrag for betalt skatt i tilbakekrevingskravet. Isteden henvises mottakeren, som må tilbakebetale, å be om en ny likning.

Advokatforeningen finner det uheldig og urimelig å innføre en ordning hvor den som må tilbakebetale for meget utbetalt trygd, må betale mer enn det vedkommende reelt har mottatt.

I data-alderen og med tilgang til likningsopplysningen, bør det være en enkel sak å beregne merskatten og å gjøre fradrag i denne når tilbakebetalingskravet fremmes.

TILTAK MOT TRYGDEMISBRUK

I høringsnotatet sies at god informasjon er nødvendig med tanke på et effektivt arbeid mot trygdemisbruk. Arbeids- og velferdsetaten står sentralt i dette arbeidet, fordi det er den etaten som kjenner reglene og behandler sakene, og derfor er nærmest til å avsløre misbruk. Politi vil nesten alltid være avhengig av informasjon fra Arbeids- og velferdsetaten. Videre opplyses at i de senere år har en sett eksempler på organisert trygdemisbruk, "nettverk" der helsepersonell, arbeidstakere og bedrifter samarbeider med sikte på å få ut penger fra folketrygden på en urettmessig måte. En effektiv kamp mot slike "nettverk" må ha sitt grunnlag i god nok tilgang på informasjon, dels annen slags informasjon enn i forhold til misbruk fra den enkelte.

Ved endring i folketrygdloven § 21-4 første ledd foreslås utvidet kretsen av de som har plikt til å gi opplysninger til også å omfatte "barnetilsynsordninger" og "finansinstitusjoner".

Når det gjelder finansinstitusjoner gir loven i dag hjemmel til å hente opplysninger fra banker, men utvides til et selskap som driver finansieringsvirksomhet etter lov om finansieringsvirksomhet § 1-3.

Advokatforeningen har ingen bemerkninger til slik utvidelse.

KONTROLLOPPLYSNINGER OG STEDLIG KONTROLL

Det foreslås en ny § 21-4 a hvor Arbeids- og velferdsetaten får en selvstendig hjemmel til stedlig kontroll (besøk på arbeidsplassen m.v.) Dette under henvisning til at andre etater, som Skatteetaten, har slik anledning og at Rikstrygdeverket/Arbeids- og velferdsetaten har vært med på slike kontroller med gode resultat i forhold til arbeidet med trygdemisbruk.

Advokatforeningen er enig i at Arbeids- og velferdsetaten bør få adgang til å foreta stedlig kontroll når det foreligger begrunnet mistanke om at det er skjedd urettmessige utbetalinger fra trygden.

Advokatforeningen vil imidlertid gå imot en adgang til å foreta stedlig kontroll på

bakgrunn av mistanke om at det kan skje urettmessige utbetalinger fra trygden. Dette er begrunnet i at det er betydelig mer inngripende å foreta en slik kontroll i preventivt øyemed. Således mener vi dette er et virkemiddel av en slik alvorlig art at dette krever begrunnelse av en helt annen karakter.

Etter folketrygdloven § 21-4 kan Arbeids- og velferdsetaten bare få tilgang til opplysninger underlagt taushetsplikt dersom det blir gitt pålegg om dette med grunnlag i behandling av en konkret sak. Derimot kan de som har taushetsbelagt informasjon ikke gi slike opplysninger til Arbeids- og velferdsetaten på eget initiativ. Forslag om å kunne gi informasjon på eget initiativ uten hinder av taushetsplikt ble fremmet i Ot.prp. nr 60 for 2000-2001, men forslaget ble ikke vedtatt i Stortinget. Det ble blant annet vist til at kretsen som ville kunne gi opplysninger var for omfattende. Forslaget i proposisjonen omfattet *alle* som kunne få pålegg om å gi opplysninger i forbindelse med håndteringen av en sak.

Departementet gir i høringsnotatet uttrykk for at taushetsplikt i noen sammenhenger er et "*vern for kriminelle*," jf. notatet side 29. På denne bakgrunn ser departementet ingen avgjørende argumenter mot å innføre en hjemmel for at andre institusjoner skal kunne gi Arbeids- og velferdsetaten opplysninger av eget tiltak uten hinder av taushetsplikt. I motsetning til Ot.prp. nr. 60 for 2001-2002 foreslår departementet at retten til å gi opplysninger av eget tiltak i utgangspunktet avgrenses til finansinstitusjoner, forsikringsselskaper og pensjonsinstitusjoner.

Departementet ber også høringsinstansene om å vurdere en mer omfattende varslingsrett enn den som foreslås.

I høringsnotatet omtales Dok. nr. 8:87 (2006-2007), hvor det ble fremsatt forslag til lovendring identisk med det som ble fremsatt i Ot.prp. nr. 60 for 2001-2002; med samme vide personkrets.

Advokatforeningen stiller seg meget kritisk til forslaget fremsatt i Dok. nr. 8:87 (2006-2007).

Taushetspliktens formål er å verne om sensitive personopplysninger. Det er viktig at brukerne kan ha tillit til at opplysningene ikke spres til uvedkommende og ikke brukes til andre formål enn de er avgitt for. Et unntak fra en pålagt taushetsplikt må således begrunnes i sterke mothensyn og ikke gå lenger enn det som er strengt nødvendig. En advokat kan eksempelvis bare videreformidle taushetsbelagte klientopplysninger dersom det foreligger samtykke fra klienten eller det foreligger nødverge.

Det er imidlertid på det rene at misbruk av trygdeordningene er et omfattende og utfordrende samfunnsproblem som Advokatforeningen er enig i at må adresseres på en adekvat og effektiv måte. Advokatforeningen er på denne bakgrunn i mot at det innføres varslingsplikt for en så vid personkrets som foreslått i Ot.prp. nr. 60 for 2001-2002 og gjentatt i Dok. Nr. 8:87 (2006-2007). Forutsatt at angivelsen av personkretsen som omfattes av varslingsplikten forblir avgrenset til finansinstitusjoner, forsikringsselskaper og pensjonsinstitusjoner, slik det er foreslått i høringsnotatet fra departementet, kan Advokatforeningen gi sin tilslutning til forslaget.

I høringsnotatet opplyser departementet videre at Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH) har reist spørsmål om Arbeids- og velferdsetaten eventuelt

kan melde alle aktuelle saker om trygdemisbruk til FNH, som vil lage et eget register som selskap kan bruke til kontrolløk. Som bemerket av departementet må da alle saker vedrørende urettmessige utbetalinger bli meldt til FNH uten hensyn til om Arbeids- og velferdsetaten har konkret mistanke om forsikringssvindel.

Advokatforeningen er sterkt i mot forslaget som stilles av FNH. Arbeids- og velferdsetaten er pålagt en streng taushetsplikt på grunn av de sensitive personopplysninger de behandler. En rapportering som foreslått vil utgjøre en betydelig uthuling av denne taushetsplikten som i forslaget fremstår som ubegrunnet. Rettssikkerhetshensyn taler også i mot en utleveringsadgang for Arbeids- og velferdsetaten da denne etter FNHs forslag vil oppstå uten at det en gang foreligger en konkret mistanke om et straffbart forhold som angår FNH.

Advokatforeningen reiser også spørsmål ved om en slik utleveringsadgang vil kunne gjennomføres under eksisterende personvernlovgivning.

OPPLYSNINGER TIL ANDRE FORVALTNINGSORGANER – ARBEIDS- OG VELFERDSFORVALTNINGSLOVEN

Det følger av arbeids- og velferdsforvaltningslovens (arbvfl.) § 7, første ledd at enhver som utfører tjeneste eller arbeids for Arbeids- og velferdsetaten har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13-13e. Adgang til å gi opplysninger til andre forvaltningsorganer, jf. forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 5 og 6, kan bare gis når det er *”nødvendig for å fremme etatens oppgaver eller for å forebygge vesentlig fare for liv eller alvorlig skade på noens helse,”* jf. arbvfl. § 7, annet ledd første punktum.

I høringsnotatet foreslår departementet at hjemmelen for Arbeids- og velferdsetaten til å bruke forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 5 og 6 til å gi andre forvaltningsorganer opplysninger blir utvidet ved at opplysninger også tillates gitt dersom det er nødvendig *”for å hindre urettmessig utbetaling av offentlige midler”*. Som begrunnelse for forslaget viser departementet til at Arbeids- og velferdsetaten i dag i liten grad kan hjelpe andre offentlige etater til å hindre økonomisk kriminalitet.

Advokatforeningen stiller seg kritisk til departementets forslag. Advokatforeningen mener at det gjeldende prinsippet og generelle kravet i forvaltningsretten om at utveksling av opplysningene må være til nytte for avgiverorganet fortsatt bør være avgjørende for et offentlig organs mulighet til å gi opplysninger til andre organer.

Det følger av arbvfl. § 4, første ledd at Arbeids- og velferdsetatens oppgave er å ha ansvaret for gjennomføringen av arbeidsmarkeds-, trygde- og pensjonspolitikken. Av samme paragrafs annet ledd følger at etaten skal forvalte arbeidsmarkedsloven, folketryktdloven og andre lover hvor oppgaver er lagt til etaten, og sikre rett til ytelse til den enkelte. Videre skal etaten ha ansvaret for å følge opp og kontrollere tjenester, ytelser og utbetalinger, jf. arbvfl. § 4, annet ledd siste punktum. Blant de her nevnte lovpålagte oppgaver og ansvar nevnes ikke oppgaven departementet begrunner sitt endringsforslag med; at Arbeids- og velferdsetaten skal hjelpe andre offentlige etater til å hindre økonomisk kriminalitet. Med henvisning til at ingen av etatens lovpålagte oppgaver begrunner at det er behov for å endre arbeids- og velferdsforvaltningslovens bestemmelse om taushetsplikt stiller Advokatforeningen seg negativ til departementets forslag.

RENTER OG ERSTATNING I TRYGDESAKER

Folketrygdloven § 22-17, første ledd har i dag denne ordlyden: "Trygden gir ikke renter ved etterbetaling av ytelser".

Reglene om etterbetaling er ikke helt overensstemmende med reglene om erstatning for feilaktige avslag.

I den senere tid har domstolene, også Høyesterett, gitt erstatning i tilfeller som klart omfattes av etterbetalingsreglene i folketrygden. Videre har Sivilombudsmannen i flere saker bedt om en revurdering av avslag på renter.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet har foreslått at det blir innført en ordning med 6 % rente i etterbetalingssaker.

Advokatforeningen gir sin tilslutning til slik lovendring.

OPPSUMMERING

Advokatforeningen støtter følgende forslag fremsatt i høringsnotatet:

- Utvide kretsen av personer som har plikt til å gi opplysninger til også å omfatte "barnetilsynsordninger" og "finansinstitusjoner".
- Adgang til stedlig kontroll, forutsatt og begrenset til at det foreligger mistanke om at det er skjedd urettmessige utbetalinger.
- Innføring av varslingsplikt for begrenset personkrets (; finansinstitusjoner, forsikringsselskaper og pensjonsinnsparinger).
- Innføring av en ordning med 6% rente i etterbetalingssaker.

Advokatforeningen er i mot følgende forslag fremsatt i høringsnotatet:

- Oppheve dagens ordning med fradrag for betalt skatt i tilbakekreivingskravet.
- Forslaget nevnt i Dok. Nr. 8:87 (2006-2007).
- Ønsket til Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH) om at Arbeids- og velferdsetaten melder alle aktuelle saker om trygdemisbruk til FNH.
- Endre Arbeids- og velferdsetatens adgang til å gi taushetsbelagte opplysninger til andre forvaltningsorganer.

Vennlig hilsen

Merete Smith
generalsekretær